

TUUSNIEMEN KUNTA

KUNTASTRATEGIA 2019 - 2026

Kunnanhallitus 3.9.2018 § XXX

Kunnanvaltuusto XX.X.2018 § XX

Tuusniemen kunnan strategia eli tulevaisuuden suunnitelma vuosille 2019–2026

Tuusniemen kunnan missio eli tehtävä on luoda elinvoimaa ja hyvinvointia, joilla kunta menestyy kuntamurroksessa. Strategiamme haluaa tarttua tällä strategiakaudella tähän uusilla ja rohkeilla työkaluilla. Rohkeasti ja rakkaudella.

Faktoja Tuusniemestä ja toimintaamme vaikuttavat trendit

Tuusniemi sijaitsee Koillis-Savossa. Kunnan asukasluku on reilut 2 500 ja kunnan pinta-ala on 699,43 km². Vapaa-ajan asuntoja Tuusniemellä on noin 1 350. Tuusniemen keskustaajama sijaitsee Pohjois-Savon maa-kuntajärven, Juojärven rannalla. Järvellä on monellakin tapaa, kuten matkailun, virkistysmahdollisuuksien ja asumisen näkökulmista suuri merkitys Tuusniemen kunnalle. Liikenteellisesti Tuusniemen keskustaajama sijaitsee valtatie 9:n varrella, joka on osa Sinistä tietä. Sininen tie on kansainvälinen matkailutie Norjasta Ruotsin ja Suomen kautta Venäjälle. Tuusniemen kunnallisveroprosentti on strategiakauden alkaessa 22, mikä oli vuonna 2017 viidenneksi korkein valtakunnan tasolla. Suuri osa väestön ikäjakaumasta on yli 65 vuotiaita (32,2 %), 15-64 vuotiaita on 53,5 % sekä 0-14 vuotiaita 14,3 %. Tilasto on vuodelta 2016. Asukasluvun trendi on ollut pitkään laskeva, kuten myös monilla vastaavilla pienemmillä alueilla.

Suomalaisen yhteiskunnan ja taloustilanteen kehitykseen vaikuttaa useita muutosvoimia. Muutosvauhti on erittäin nopea sisältäen sekä uhkia että mahdollisuuksia. Tilaisuuksiin on osattava tarttua Tuusniemelläkin.

Tuusniemi on laajalle yleisölle maakunnan ulkopuolella melko tuntematon paikkakunta. Tunnettavuuden lisääminen on edellytys vetovoimatekijöiden synnyttämiseksi, niin kuntaan muuttamista, kuin yrityksen perustamista ajatellen.

Maailmantalous on pitkän taantumajakson jälkeen kääntynyt kasvuun, mutta taantumavuosien kuluessa valtion ja kuntien talous on heikentynyt. Suomen talous on lähtenyt vuoden 2017 aikana uudelleen nousuun ja samaan aikaan suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeelle. Väestö ikääntyy Suomessa ja osaava työikäinen väestö vähenee ja työvoiman saatavuus vaikeutuu. Kasvavilla ja kansainvälistyvillä yrityksillä on rekrytointiongelmia. Kiristynvä kilpailu osaajista ja vetovoimaisuus nousevat esiin kaikkialla.

Nuoriso hakeutuu alueille, jotka tarjoavat hyvät opiskelu- ja työllistymismahdollisuudet. Kaupunkimainen elämäntapa yleistyy ja usein vain harva palaa takaisin kotiseudulleen. Vastavoimana hyvinvoinnin korostamisen ja kiireisen elämän rinnalle on noussut rauhallisen elämän tavoittelu ja luonnon, elämysten, rauhan ja kiireettömyyden arvostus on lisääntynyt. Työelämän tahti on kiihtyvää, mutta toisaalta työhyvinvoinnin arvostus on korkealla.

Tuusniemen taloustilanne kokonaisuutena on kuntastrategian alkuvaiheessa tyydyttävä. Taseen osalta tilanne on melko vahva. Kunnan käyttötalous on lievästi alijäämäinen ja talouteen liittyy lähivuosina haasteita muun muassa tulopohjan osalta. Kunnan käyttötalouden menokehitystä on saatu hillittyä selvästi ta-

louden tasapainottamistoimin. Korjausvelan näkökulmasta tarkasteltuna kunnan tilanne on selvästi parempi moniin muihin kuntiin verrattuna. Maakuntauudistuksen jälkeen kuntien rahavirta heikkenee selvästi nykyisestä, millä on vaikutusta sekä investointikykyyn että lainanhoitokykyyn.

Yrityksiä Tuusniemellä on strategiakauden alkaessa noin 160. Lisäksi päätoimisia maa- ja metsätalouden harjoittajia on noin 100. Elinkeinoelämän aktivoituminen on avaintekijä kunnan menestymisen ja elinvoimaisuuden kannalta.

Mittavia kuntien ja kaupunkien rakenteellisia uudistuksia on suunnitteilla ja tekeillä vaikuttaen merkittävästi toimintaan ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Kuntien roolia tarkastellaan kriittisesti ja on todennäköistä, että kuntien rooli muuttuu ja muokkautuu.

Digitaalisuus ja palveluiden sähköistyminen muuttavat tavan tehdä työtä ja luovat mahdollisuuksia tehostaa toimintaa. Työn luonne muuttuu ja etätöiden arvostus ja työn tekemisen paikat valitaan vapaammin. Tällä on todettu olevan vaikutuksia myös henkilöstön hyvinvointiin ja samalla saadaan säästöjä toimitilakustannuksissa. Tämä on mahdollisuus erityisesti pienille ja kasvukeskuksien ulkopuolella sijaitseville paikkakunnille.

Ilmastonmuutos sekä energian hinnan nousu vaikuttavat ja vastuullinen toiminta, vihreät arvot, kiertotalous ja energiatehokkuus ovat tärkeitä arvoja, joita kansalaiset edellyttävät yksityisiltä yrityksiltä ja julkisilta toimijoilta.

Myös johtaminen ja tapa tehdä kuntatyötä on murroksessa. Ylhäältä alas suunnattu ohjaus korvautuu ainakin entistä laajemmalla osallistamisella ja kuntalaisten osallistumisella kunnan päätöksentekoon. Kunnissa kokeilukulttuuri ja asiakaskeksien ajattelu ovat vahvistuneet. Turhasta byrokratiasta on alettu luopumaan, jotta asiakaskeksisyys voidaan toteuttaa. Usein kuntastrategiat ovat jääneet puisevina ja pitkinä unohduksiin niin kuntalaisten kuin henkilökunnankin mielistä. Uusiin kuntastrategioihin on kirjattu seikka-peräisesti muutossuunnitelmat, mutta haasteena on ollut niiden toteuttaminen. Kuntien strategiat ovat pitkälti olleet myös kapulakielisiä ja vailla tunnetta. Tämän on todettu aiheuttavan haasteita niin sitouttamisen ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Tutkimus on tuonut esille, että myös poikkeavat tavat toimia ja viestiä ja tehdä asioita tuovat etuasemaa niille kunnille, jotka rohkeasti lähtevät tähän mukaan. Myös tähän haluamme tarttua uudessa strategiassamme.

VISIOMME

Tulevaisuuden visiona Tuusniemi haluaa olla vahvasti tavoitteellinen suunnannäyttäjä ja näyttää esimerkkiä rohkeasta uudistumiskyvystä. Näin Tuusniemi voi menestyä kuntamurroksessa uudistuen. ”Hinkua on ja tunkua tulee” kuvastaa sekä asennettamme viedä asioita eteenpäin kuten myös kasvun tavoitetta. Tässä strategiassa rohkeus ja rakkaus ovat yhtä aikaa sekä arvoja strategiassa että brändiviesti. Ne ovat sekä asennetta että selkeitä konkreettisia tehtäviä asioita.

ROHKEUS vahvistaa elinvoimaa

Rohkeus on uskallusta asettaa tavoitteet korkealle ja tähdätä isoja asioita. Rohkeus on uskallusta tehdä asioita uudella tavalla.

Toiminnan painopisteet

Uudet tavat toimia

Rohkeus tarkoittaa uusiutumista. Tarvitsemme rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta uusien toimintamallien toteuttamiseen. Tällä strategiakaudella osallistamme kuntalaisia ja sidosryhmiä toimimaan rohkeasti Tuusniemen uusiutumiseksi. Rohkeus näkyy eteenpäin katsomisena.

- Kannustamme kuntalaisia ennakkoluulottomaan aloitteellisuuteen.
- Vahvistamme uusien asioiden ja toimintatapojen testaamista. Vahvistamme tapoja viedä uusiakin asioita rohkeasti käytäntöön.
- Vahvistamme kaikilla tasoilla avointa keskustelukulttuuria.

Rohkea viestintä

Viestinnällä on tärkeä rooli vetovoimaisen Tuusniemen rakentamisessa. Viestimme vahvasti Tuusniemestä. Arvomme ovat mieleenpainuvia ja rohkeitakin. Niiden kautta voimme levittää viestiä kuntamme erinomaisuudesta. Panostamme viestinnän avulla siihen, että Tuusniemen alueen menestystarinat pääsevät päivänvaloon ja vahvistavat vetovoimaa. Riittävän ja ajantasaisen viestinnän edellytyksenä on ajantasainen ja selkeä viestintäohje, mistä ilmenee kunnan toimintaan liittyvät viestintävastuut. Viestinnän kaikilla toimilla tähtäämme kiinnostuksen kasvattamista Tuusniemeä kohtaan matkailun, asumisen ja yrittämisen paikkakuntana.

- Toteutamme strategian jalkauttamisen työntekijöille ja kuntalaisille selkeästi ja mahdollisimman mieleenpainuvasti.
- Hyödynnämme viestinnässä myös rohkeutta ja rakkautta. Huolehdimme, että visuaalisen ilmeemme mukautuu strategiaan arvoihimme.
- Positiiviset uutiset osana arkeamme.
- Tiedottamisemme on vahvaa ja hyödynnämme tiedottamisen työkaluja monipuolisesti.
- Käytämme kunnassa myös sosiaalisen median kanavia aktiivisesti. Tavoitteenamme on saada paljon viestintäviestejä jakamaan eteenpäin positiivista viestiä kotikunnastaan. Tapahtumista viestitämme aktiivisesti.
- Tarinamarkkinointi: Hyvistä ja toimivista palveluista kertyy onnistumistarinoita, joita voimme jakaa muille ja kasvattaa mainetta. Hyödynnämme myös onnistumistarinoita viestinnässä.
- Markkinointiesitteessä yhdistämme sekä matkailu-, tapahtuma- ja asukasnäkökulmat että yrittäjyyden.

Elinkeinoelämän aktiivisuus ja yrittäminen

Pelkällä viestinnällä emme menesty, vaan aktiivinen ”myynti” yrityksille tuo paikkakunnalle tulosta. Haemme rohkeasti ja aktiivisesti uusia yrittäjiä Tuusniemelle. Vahvistamme myös kunnassa jo toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Houkuttelemme systemaattisin ja aktiivisin myyntitoimin potentiaalisia yrittäjiä paikkakunnalle. Tuemme kunnan roolissa yrittäjien onnistumista ja viemme viestiä maailmalle.

Panostamme siihen, että kunnan palveluiden rivakkuus ja toimivuus tukevat paikkakunnan yrittäjiä ja myös nopeuttaen tällä tavalla uusien yrittäjien tuloa paikkakunnalle. Kaavoitus- ja lupatoimintamme toimii hyvin. Kaavoituksemme on joustavaa ja ajantasaista, jotta kunnassa on investoijille tonttitarjontaa. Tavoit-

teenamme on tiivis yhteistyö eri sidosryhmien, kumppaneiden ja yritysten kanssa ja etsimme yhdessä keinoja yritysten kannattavaan kasvuun, vauhdittaen näin yritysten liiketoiminnan suotuisaa kehittymistä. Tarkoituksenamme on erottua yritysmänteisellä toimintaympäristöllämme. Tuusniemellä palvelumme on ripeää, teemme päätöksiä ripeästi, palvelumme on ystävällistä ja haemme aktiivisesti ratkaisuja asiakkaiden palvelutarpeeseen. Kunnassa otamme päätösten valmistelussa ja päätöksenteossa huomioon yritysvaikutusten näkökulman.

Maanhankinta ja kaavoitus: Kunta varmistaa etupainotteisesti, että yrityksille on tarjolla riittävä määrä valmiiksi kaavoitettua tonttimaata yritystoimintaan. Kunnan maanhankintaa pyrimme ensisijaisesti kohdistamaan alueille, joissa on jo aikaisemmin teollisuutta ja yrityksiä. Näin pystymme varmistamaan, että kykenemme palvelemaan yrityksiä viivytyksittä eri tilanteissa.

Rohkea palvelujen kehittäminen

Uudistamme tarvittavilta osin rohkeasti palveluamme ja hyödynnämme palvelumuotoiluin keinoja kuntalaisten palvelujen kehittämiseksi. Palvelutuotannon organisoinnissa otamme huomioon kylien, kolmannen sektorin ja järjestöjen näkemykset. Varmistamme palvelujen saavutettavuuden kaikille kuntalaisille. Vahvistamme digitalisointia kunnan palveluissa. Fyysisten palvelupisteissä tarjottavien palvelujen tarve vähenee pitkällä aikavälillä erilaisten liikkuvien ja sähköisten palvelujen myötä. Tuusniemen kunta ottaa ennakkoluvottomasti käyttöön uusia palvelumuotoja hyödyntämällä nykyteknologiaa.

Viihtyisä asuin- ja elinympäristö sekä vetovoimainen tontti- ja asuntopolitiikka

Kunnan vahvuutena on kaunis luonto ja runsaat vesistöt, joiden rannoilla on tilaa myös rakentaa ja asua viihtyisästi lähellä luontoa, mutta kuitenkin kohtuullisella etäisyydellä palveluista. Kunta sovittaa yhteen ympäristön monimuotoisen käytön, huomioiden alueen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja elinkeinotoiminnan kehittämisen. Lisäksi kaavoituksessa ja luparatkaisuissa kunnioitamme ympäristön hyvinvointia ja varmistamme rakennetun ympäristön siisteyden ja viihtyisyyden. Koulutuksen, kulttuurin ja muut vapaa-ajan palvelut ovat keskeinen tekijä kuntalaisten hyvinvoinnissa. Kunnassa on hyvät harrastusmahdollisuudet ja luonto on lähellä. Alueelta löytyy loistavia mahdollisuuksia liikuntaan, ulkoiluun, retkeilyyn ja kulttuurin harrastamiseen. Tuusniemi tunnetaan mm. kutujuhlista, joten rakkauden teema sopii hyvin tähän. Edistämme erilaisten tapahtumien ja aktiivisuuden kautta myös kunnan vetovoimaisuutta ja markkinointia. Kehitämme ja ylläpidämme omia persoonallisia tapahtumia tuusniemeläisille, kesäasukkaille ja muulle lähialueen väestölle. Kunnassa on monipuolinen tarjonta eri tyyppisiä asumisvaihtoehtoja. Kunnalla on myös tarjolla riittävä ja monipuolinen tonttivalikoima. Nämä molemmat asiat ovat perusedellytyksiä kunnan veto-voimalle asumisen ja asuinkunta-ajattelun näkökulmasta tarkasteltuna.

RAKKAUS vahvistaa hyvinvointia

Rakkaus tarkoittaa toisista välittämistä ja huolehtimista. Tuusniemellä pidämme huolen kuntalaisista ja ajamme heidän etujaan. Vierailijat ja paikkakunnalle muuttavat otamme lämmöllä vastaan. Rakkaus on myös palvelua kaikissa rooleissa niin kunnan organisaatiossa kuin kuntalaisten kesken.

- Kuntaorganisaatiossa palvelevan asenteen vahvistaminen tehdään esimiesten kautta. Pohdimme kussakin toiminnossa, miten voimme toimia välittävämmin, palvelevammin, ennakoivammin ja hyvinvointia lisäävämmmin. Kuntalaisten keskuudessa kyse on välittämisen kulttuurin vahvistamisesta. Kuntalaiset osallistuvat välittämisen kulttuurin vahvistamiseen ja tarinallistamiseen.

- *Rakkaus on myös innostusta työhön ja tekemiseen.* Vahvistamme työn iloa, positiivisia kokemuksia, innostumisia ja onnistumisia sekä kiireetöntä elämänasennetta. Huolehdimme, että kunnan työntekijät jaksavat työssään. Tämä näkyy mm. poissaolojen pientymisenä sekä työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden ja saajien määrässä.
- *Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys:* Vaalimme yhteistyötä tiimeissä, toimialojen välillä, naapureiden kesken, asiakkaan suuntaan, kuin myös naapurikuntien kanssa. Edistämme toimialojen välistä yhteistyötä. Kunta panostaa yhteisöllisyyden kasvuun ja toisten asukkaiden huomioimisen ja kunnioittamisen lisäämiseen.
- *Työllisyys* on tärkeä hyvinvoinnin tavoite, josta haluamme välittää. Kunnan korkea, lähes 14 %:n työttömyysaste tulee saada selkeään pitkäaikaiseen laskutrendiin ja vähintään maakunnan keskiarvoon. Nuorten tulevaisuuden eteen tehtävä työ on parasta mahdollista panostusta tulevaisuuteen, josta hyötyy koko yhteiskunta. Nuorille järjestämme kesätyö-, harjoittelu- ja koulutuspaikkoja. Oppisopimuskoulutusta ja tarvittaessa työpajatoimintaa toteutetaan yhteistyössä kunnan, oppilaitosten, yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
- *Hyvinvointi ja terveys:* Tuusniemellä kaikenikäisillä kuntalaisilla on mahdollisuus hyvään elämään turvallisessa ja luonnonmukaisessa ympäristössä laadukkaiden palveluiden äärellä. Asukkaiden omaehtoisen terveyden edistämisen vahvistaminen on tärkeää. Toimintaa tuemme mahdollistamalla asukkaille monipuoliset liikunta- ja kokoontumispaikat, sekä tähän toimintaan järjestetään tarvittava ohjaus taloudellisten resurssien rajoissa.
- *Ennakointi:* Yhteistyössä sidosryhmien kanssa rakennamme malleja, miten voimme ennakoivammin tarttua kunnassa oleviin haasteisiin kunnan ja eri toimijoiden yhteistyön kautta. Ennakoitavuus kuuluu myös kuntalaiselle. Tärkeä teema on kuntalaisten hädän huomaaminen ajoissa. Kunnan järjestämät ja tuottamat palvelut ovat ennaltaehkäiseviä ja asukkaiden arjen toimintoja tukevia. Tuusniemellä lisätään kykyä, uskallusta, halua, sekä käytäntöjä puuttua varhain ongelmakohtiin sekä ennaltaehkäistä niiden syntyä. Merkittävä, koko kunnan toimintaa poikkileikkaavana asiana on ennakoinninkin näkökulmasta tarkasteltuna sote- ja maakuntauudistukseen valmistautuminen.

OSALLISTAVA STRATEGIATYÖ

Henkilöstöpolitiikka: Kunta toteuttaa osallistavaa ja motivoivaa pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa, jolla varmistetaan toimintaan sitoutunut ja pätevä henkilöstö. Henkilöstöpolitiikassa otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset optimoimalla kunnan henkilöstöresurssija vastaamaan kulloistakin tarvetta. Henkilöstön työpanoksen joustavaa liikkuvuutta ja sisäisiä siirtoja toteutetaan tarpeen mukaan.

Vuosittain laadittavan henkilöstökertomuksen sekä henkilöstökyselyiden avulla seuraamme henkilöstöön liittyvien keskeisten avainlukujen toteutumista ja kehittymistä. Tuusniemen kunta panostaa henkilöstön kehittymiseen ja hyvien työskentelyedellytysten turvaamiseen. Henkilöstön otamme mukaan vahvasti strategian toteuttamiseen. Tavoitteenamme on edistää henkilöstön aloitteellisuutta ja osallistamista.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Tuusniemellä satsaamme aktivoivaan ja osallistavaan toimintaan myös kuntalaisten keskuudessa ja tarjoamme kuntalaisille riittävästi vaikuttamiskanavia. Tuusniemellä toteutamme osallistavia tilaisuuksia erilaisen teemojen ympärillä. Kuuntelemme kuntalaisia aktiivisesti ja pyydämme asiakaskohtaamisissa palautetta

toiminnastamme, sekä kehittämisajatuksia. Päätöksentekomme on nopeaa, harkitsevaa ja otamme huomioon kuntalaisilta tulevan palautteen. Lisäksi kysymme asukkaiden mielipiteitä erilaisilla asukaskyselyillä.

Strategian laatiminen, läpivienti ja seuranta

Strategiatyötä kunnassa olemme tehneet yhteistyössä kuntalaisten, sidosryhmien, henkilöstön, kunnanhallituksen ja valtuuston kanssa. Kyselyjen avulla olemme saaneet tietoa ja ideoita asukkailta. Strategiatyössä esiin nousseet näkökulmat ja painotukset muodostavat rungon ja punaisen langan kunnan strategialle.

Strategian on tarkoitus ohjata käytännön toimintaa laajalla rintamalla kuntaorganisaation kaikkien toimijoiden arjessa. Tavoitteenamme on, että saamme strategian vaikuttavuuden mahdollisimman suureksi ja että strategian toteuttamisen tulokset näkyvät kunnan toiminnassa sekä kuntalaisten arjessa. Strategia ja siihen kirjatut muutokset toteutuvat vain kaikkien toimiessa niiden mukaisesti. Strategian läpivienti toteutetaan suunnitelmallisesti. Strategian toteutuminen edellyttää, että koko kunnan henkilöstö tietää ja tuntee strategian. Strategian teemme tunnetuksi henkilökunnalle järjestettävissä tilaisuuksissa, joissa osallistujille annetaan mahdollisuus itse miettiä ja oivaltaa, mitä strategiaan kirjatut asiat tarkoittavat heidän omassa työssään. Tilaisuuksissa kannustamme henkilökuntaa aloitteelliseen toimintatapaan ja kehittävään työskentelyotteeseen. Kuntastrategian toteuttamisesta viestitämme riittävästi ja viemme sitä systemaattisesti käytäntöön. Strategian käytäntöön vientiä autamme tarvittavin päivittäistä johtamista tukevin keinoin, esimerkiksi vuosikellolla.

Strategian läpivientiä teemme järjestelmällisesti ja seuraamme sen edistymistä. Kunnan viranhaltijajohto ja kunnanhallitus seuraavat etenemistä ja tukevat tarvittavia muutoksia. Keskeinen seurantakohte on kokonaisuus: Tunneimme strategian tärkeimmät painopisteet, viemme niitä systemaattisesti eteenpäin ja näkykö keskeisillä muutosalueilla tästä tuloksia. Strategian tärkeimmät painopisteet antavat suuntaviivat päätöksentekoon. Strategian keskeisten osa-alueiden tulee näkyä valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden mittaristossa. Strategian toteuttamisessa painotamme niitä asioita, joilla vahvistamme ja tarvittaessa muutamme toimintakulttuuria. Strategiakaudenkin aikana otamme rohkeasti uusia hyviksi todettuja toimintamalleja käyttöömme.

MISSÄ MUUTOS NÄKYÄÄ – mittarit

ROHKEUS VAIKUTTAA ELINVOIMAAN

- Kunnassa on positiivinen ilmapiiri, tekemisen meininki
- Kunnassa syntyy toteuttamiskelpoisia aloitteita ja luomme siihen kannustavaa ilmapiiriä
- Kuntaan syntyy vuosittain muuttovoittoa
- Uusia yrityksiä perustetaan vuosittain vähintään 10 → uusia työpaikkoja syntyy vuosittain yli 30 → kunnan asukasluku kasvaa selkeästi nykyisestä määrästä
- Nykyiset yritykset pysyvät paikkakunnalla ja menestyvät → tuottavat mainetta
- Talousluvut ovat positiiviset ja kunnallisveroprosentti on muihin lähialueen kuntiin nähden verrattuna kilpailukykyinen

RAKKAUS VAIKUTTAA HYVINVOINTIIN

- Hyvinvointi kasvaa ja huono-osaisuus vähenee
- Työttömyysaste kunnassa alenee nykyisestä 14 %:sta vähintään kulloiseenkin maakunnalliseen keskiarvoon.
- Huoltosuhde pienenee ja kunnassa on aikaisempaa enemmän lapsiperheitä
- Työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä kunnassa laskee
- Työntekijöiden tyytyväisyys ja innostus ovat hyvällä tasolla. Kunnan henkilöstön työhyvinvointi paranee
- Tyytyväiset kuntalaiset, yrittäjät ja kesäasukkaat.

KUNTASTRATEGIAN 2019 – 2026 TOIMENPIDEOSA

Kuntastrategian lähtökohdat

Kuntalain 37 §:n mukaan kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Lain mukaan kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määrittellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Tuusniemen valtuuston laatima kuntastrategia on kunnan ylimmällä päätävällä tasolla hyväksytty asiakirja, jossa määritellään kunnan toimintaa ja taloutta vuosille 2019 - 2026. Lähtökohdaksi on asetettu palvelutuotannon tehostaminen sekä elinkeinoihin panostaminen. Kuntastrategia sisältää linjauksia, jotka ohjaavat kunnan luottamushenkilöiden sekä henkilöstön toimintaa.

Viime vuosien tilinpäätöksistä laskettujen keskeisten tunnuslukujen mukaan Tuusniemen kunnan talous on lievästi heikkenevä. Tähän merkittävänä syynä on kuntien valtionosuuksien leikkaukset, vaikka palvelutuotannon kustannukset jatkavat maltillista kasvuaan. Aiempien vuosien ylijäämät antavat kuitenkin aikaa reagoida taloustilanteeseen. Kuntastrategiassa kiinnitetään myös erityistä huomiota kuntatalouden tasapainon strategiakaudella.

Strategian käytännön toteuttamisen päävastuu on kunnanhallituksella, lautakunnilla sekä kunnan johtoryhmällä. Strategian johdonmukainen toteuttaminen vaatii luottamusjohdon sekä virkamiesjohdon selkeää työnjakoa ja sitoutumista omien tehtävien hoitamiseen. Kuntastrategia on yhteinen näkemys siitä mihin suuntaan Tuusniemen kunta on menossa.

Toimintaympäristö

Suomen kunnat ovat eläneet viime vuodet jatkuvassa muutoksessa ja kehitys näyttää jatkuvan tulevaisuudessa samanlaisena. Viime vuosien aikana kuntalaisille tuotettavista palveluista sekä kunnan tukipalveluista osa on siirtynyt tuotettavaksi kunnan omasta tuotannosta yhteistoiminta-alueille ja inhouse-periaatteella toimiviin maakunnallisiin yhtiöihin. Toimintaympäristöä leimaa myös voimakkaasti kunnan valmistautuminen jo pitkään jatkuneeseen kuntien sosiaali- ja terveyspalveluja koskevaan maakuntaudistukseen, jossa tämä osa palvelutuotantoa siirtyy pois kunnista. Kuntiin tulee jäämään kuitenkin näihin palveluihin liittyviä monia yhdyspintoja.

Kunnan nykytila

Kunnan toiminnallinen nykytila on melko hyvä taloudellisen nykytilan ollessa välttävä. Kuntatalouden näkyvät osoittavat alijäämäisiä talousarviovuosia sekä investointitarpeista johtuvaa maltillista velkaantumista. Kunnan asukasmäärän aleneminen on jatkunut pitkään, etenkin luonnollisen poistuman kautta. Kunnan palvelutuotantoa on ylläpidetty hyvällä yhteistyöllä Pohjois-Savon maakunnan kuntien sekä Kuopion kaupungin kanssa.

Kunnassa on positiivinen ja tulevaisuuteen suuntaava ilmapiiri, jota ovat lisänneet mm. panostukset elinkeinoelämän kehittämiseen. Kunnan henkilöstö on osaavaa ja toimintaympäristön muutoksiin kykenevää. Henkilöstön ikärakenne ja eläköityminen tarjoavat palvelurakenteiden kehittämässä sekä mahdollisuuksia että haasteita. Kunnan toimielimissä vallitseva myönteinen ja yhtenäinen ilmapiiri mahdollistaa toimivan päätöksentekojärjestelmän sekä päätöksen johdonmukaisen toteuttamisen.

Strategiakaudella jatketaan avoimuuden linjalla niin asioiden valmistelussa kuin varsinaisessa päätöksentekossakin. Reilu keskustelukulttuuri ja kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen linjaavat toimintaa. Strategiakaudella jatketaan edelleen kunnan positiiviseen viestintään kunnan organisaation kaikilla tasoilla.

Kunnan järjestämät ja tuottamat palvelut

Kunta järjestää vähintään laissa säädetyt palvelut.

Kunnan tehtäviä koskevassa laissa säädetyt palvelutavoitteet

Tuusniemen kunnan palvelut tuotamme vähintäänkin lakien edellyttämällä tavalla. Taloudellisen tilanteen kohentuessa voimme nostaa tarpeen mukaan palvelujen laatutasoa kokonaistaloudellisuus huomioiden. Osallistamme kunnan työntekijät oman työn ja prosessien kehittämiseen taloudellisen tuloksen, asiakastytyväisyyden ja henkilöstön oman työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Poikkihallinnollinen toimintatapa ja yhteistyö

Pienen kunnan optimaalinen resurssien käyttö edellyttää laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä koko kunnan organisaatiossa. Käytännössä tämä tarkoittaa eri hallintokuntien tiivistä ja vuorovaikutteita yhteistyötä, jonka tavoitteena ja tarkastelunäkökulmana on yksittäisen toimialan edun sijaan koko kunnan etu. Kunta

jatkaa ja myös edelleen kehittää jo varsin laajaa yhteistyötään kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämän toiminannan lähtökohtana on siitä saatava lisäarvo kuntalaisille. Myös lähiruuan suosimista edistetään kaikissa toiminnoissa.

Hyvinvoinnin edistäminen

Tuusniemen kunnassa hyvinvoinnin edistäminen on sitä, että kuntapalvelut tukevat kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän tavoitteeseen päästään tarjoamalla toimiva ja turvallinen asuin- ja elinympäristö sekä ohjausta ja virkistystä. Hyvinvoinnin edistäminen on omalta osaltaan jokaisen kunnan työntekijän vastuulla. Työhyvinvoinnilla edistetään työikäisten terveyttä ja turvallisuutta. Päihteettömyyttä edistetään savuttomilla työyhteisöillä, tupakoinnin korvaushoidosta tiedottamisella ja asian puheeksi ottamisella mm. kotikäynneillä. Myös koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisytyöllä sekä talviliukkauden torjunnalla ja valaistuksella voidaan vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen kustannuksia. Sähköistä asiointia on tuettava ja varmistettava hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän tiedottamisen sekä neuvontapalveluja riittävydestä.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu terveyteen vaikuttavista tekijöistä kuten ilman puhtaudesta ja veden laadusta sekä yhdyskuntarakenteen tasapainoisuudesta, turvallisuudesta, viihtyvyydestä ja sosiaalisista kontakteista. Huomiota tulee kiinnittää myös esteettömyyteen, joka tukee itsenäistä elämää ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Toimialakohtaiset strategiset tarkentavat toimintalinjaukset

Teknisen toimen vastuulla oleva siisti ja hoidettu ympäristö, sekä liikuntapaikat motivoivat liikkumaan. Mahdollisiin sisäilmaongelmiin ja rakenteellisiin kunnostustarpeisiin puututaan välittömästi. Kiinteistöjen ja kunnallistekniikan kuntoa seurataan säännöllisesti tarkoituksenmukaisessa laajuudessa tehtävin kuntokartoituksin. Tekniset palvelut tuotamme tällä hetkellä pääosin kunnan omana palvelutuotantona. Tulevaisuudessa nämä palvelut tuotamme kokonaisuutena tarkastellen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä tarkastelu tehdään strategiakauden aikana.

Sosiaalitoimen osalta tärkeää on omaishoidon ja kotipalvelujen tukeminen sekä mielenterveytyksen kehittäminen. Yhteistyötä tiivistetään kotipalvelun ja kotisairaanhoidon välillä. Myös vanhusten perhehoitomahdollisuuksia kehitetään. Lapsiperhepalveluissa kiinnitetään erityistä huomiota ennaltaehkäisevään toimintatapaan ja varhaisen vaiheen tukitoimenpiteiden kehittämiseen. Yhteistyötä kehitetään edelleen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tuusniemen perusterveydenhuollon palvelut tuottaa Kuopion kaupunki vas-tuukuntamallilla. Kunnan sosiaalipalvelut tuotamme pääosin omana tuotantona. Ikäihmisten ja kehitysvammaisten asuminen saatetaan tarkoituksenmukaiselle tasolle.

Sivistystoimessa kannustetaan aktiiviseen liikuntaan niin kouluaikoina kuin vapaa-aikanakin. Korostetaan vanhempien ja nuorten kanssa toimivien aikuisten vastuuta nuorten päihteettömyyden ja liikuntamahdollisuuksien tukemisessa. Päivähoitoa tarjotaan kunnassa tulevaisuudessa myös päiväkodissa. Tähän tarvittavat valmistelutoimet käynnistetään heti strategiakauden alussa. Varhaiskasvatuspalvelut tuotetaan pääosin

kunnan omana toimintana. Yhtenäiskoulussa järjestämme perusopetusta 0-9 luokkien oppilaille sekä lukiolaisille. Lukion toimintaedellytyksiä ja pitkäjänteistä kehittämistä tuetaan. Kunta tuottaa myös esikoulupalvelut. Koulumatkojen turvallisuutta parannetaan.

Vapaa-aikapalvelujen osalta liikuntapaikkoja kehitetään pitkäjänteisesti ja mahdollisten uusien liikuntapaikkojen sijainnissa otetaan huomioon myös koululaiset käyttäjäryhmänä. Kansalaisopistotoiminnan liikunnallista kurssitarjontaa monipuolistetaan ja kolmannen sektorin toimijoita aktivoidaan tekemään laajempaa yhteistyötä kuntalaisten osallisuuden kehittämisessä. Tuusniemellä on laadukkaat kirjasto-, liikunta- ja nuorisotilat. Satsaamme harrastusmahdollisuuksiin. Kunnassa on toimiva liikuntasali ja urheilukenttä on hyvä-tasoinen. Alueella on muun muassa melonta-, ja luontoreittejä sekä marjastus-, sienestys-, kalastus- ja metsästysmahdollisuuksia.

Omistajapolitiikka

Kunnan omistamat talousmetsät pidämme lähtökohtaisesti kunnan omistuksessa. Kunta on valmis luopumaan sirpaleisista pienistä, alle 10 hehtaarin maa-alueista, ellei niitä ole taloudellisen metsähoidon tai muiden syiden vuoksi tarpeellista omistaa.

Edunvalvonta

Kunnan edunvalvonnan painopisteenä strategiakaudella on kunnan alueella oleva tiestön kuntoon saattaminen, etenkin valtatie 9:n osalta. Toisena edunvalvonnan painopisteenä on terveyskeskuksen vuodeosaston säilyttäminen Tuusniemellä. Kolmantena edunvalvonnan painopistealueena on maakuntahallinto ja etenkin sen yhdyspinnat kunnan kanssa.

Kuntatalouden tasapaino

Tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous, joka vaatii jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintakulujen leikkauksia ja toimintatulojen kasvattamista. Toimialoilla on jatkossa yhä suurempi vastuu toimialakohtaisen talousarvion pitävyydestä ja mahdolliset muutokset tulee ensisijaisesti kattaa toimialan sisältä ja vasta toissijaisesti hakea lisää määrärahaa valtuustolta talousarviomuutoksena.

Verotulojen kasvaminen edellyttää myönteistä työllisyyskehitystä sekä väestömäärän muuttovoittoa ja väestörakenteen nuorentumista. Valtionosuudet tulevat todennäköisesti jatkossakin vähenemään, johon tulee varautua mm. käyttötalousmenojen hallinnalla. Investoinnit aiheuttavat myös lainakannan maltillisen kasvamisen, joka käännetään laskuun strategiakauden aikana käyttötalousmenojen tasapainottamisella. Investoinnit pidetään maltillisina ja ennakoidaan riittävällä pitkän tähtäimen suunnittelulla kunnan kiinteistökannan peruskorjaustarpeet. Talouden sallimissa rajoissa varaudutaan myös merkittäviin elinkeinopoliittisiin investointeihin.

Kunnan tuloveroprosentti vuonna 2018 on 22,0 %. Tuloveroprosentin vuosittainen nostaminen jäädytetään, mikäli käyttötalousmenot saadaan hallintaan ja tulot kattamaan menot. Myös kiinteistöveroprosenttien jatkuvaa nostamista tulee jatkossakin välttää. Taksojen ja maksujen korottamista tulee jatkaa niin, että

taksat ja maksut kattavat pääosin niiden kohteena olevista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tai kustannuksille yleisesti hyväksytyt omavastuuosuudet. Taksoissa on luonnollista pyrkiä noudattamaan ympäristökuntien vastaavia tasoja keskimäärin.

TUUSNIEMELLÄ ____.____.2018

TIMO KIVILUOMA
Kunnanjohtaja

SIRPA HARTOJOKI
Va. hallintojohtaja

ASTA TIRKKONEN-HERSIO
Valtuuston puheenjohtaja

PEKKA MARTIKAINEN
Valtuuston 1. varapuheenjohtaja

MARTTI KÄHKÖNEN
Valtuuston 2. varapuheenjohtaja

VALTUUSTORYHMIEN PUHEENJOHTAJAT
